

Nr 77.

Av herr Jansson i Kalix m. fl., *angående viss ändring i arbetarskyddslagen m. m.*

I skrivelse till riksförsäkringsanstalten den 17 september 1941 gjorde Sveriges standardiseringskommission en hemställan till anstalten att vidtaga åtgärder för att få till stånd en ändring snarast möjligt av stadgandet i 6 a § lagen om arbetarskydd, som nu har följande lydelse:

Tillverkare och försäljare av maskiner eller redskap skola tillse, att dessa vid leverans äro försedda med nödiga skyddsanordningar och även i övrigt erbjuda betryggande säkerhet mot olycksfall.

I skrivelsen anföres, med åberopande av ett meddelande från Sveriges maskinindustriförening angående ett aktuellt fall, att stadgandet i dess nuvarande utformning syntes möjliggöra för icke lojala tillverkare att kringgå detsamma till förfång för sådana tillverkare, som ställde sig stadgandet till efterrättelse. Härigenom äventyrades även i det åberopade fallet arbetet för åstadkommande av en svensk standard.

Standardiseringskommissionens framställning överlämnades av anstalten till Kungl. Maj:t med eget utlåtande den 31 oktober 1941. I detta utlåtande anför anstalten — efter att ha framhållit att stadgandet i 6 a § arbetarskyddslagen ej är begränsat till nämnda lags tillämpningsområde utan äger allmän giltighet — bland annat följande:

»Ifrågavarande stadgandes förekomst i lagen har otvivelaktigt varit till nytta. Med hänvisning till dess förefintlighet har det varit lättare än det säkerligen eljest skulle hava varit att vinna tillverkares och försäljares förståelse och medverkan för tillgodoseende av skyddsintressena. En avsevärd brist måste det emellertid anses utgöra, att stadgandet ej på något sätt är förbundet med straffansvar.

I fråga om försäljning av oskyddade eller eljest ur skyddssynpunkt på otillfredsställande sätt utförda maskiner och redskap till arbetsställen, varå arbetarskyddslagen äger tillämpning, föreligger den risken, att maskinens eller redskapets användning kan komma att förbjudas enligt 38 § i lagen. Vetskapen härom torde säkerligen verka återhållande på mindre nogräknade tillverkare och försäljare, och i varje fall äger yrkesinspektionen möjlighet att på denna väg beivra bristande iakttagande av stadgandet. Härvid måste emellertid förbudsförfarandet riktas mot de enskilda arbetsgivare i olika delar av landet, som inköpt maskinen eller redskapet, medan däremot själva 'källan' till försummelserna — tillverkaren eller försäljaren — är rättsligen oåtkomlig. Detta kan näppeligen anses tillfredsställande.

Försäljes maskin eller redskap, som ej uppfyller erforderliga säkerhetskrav, för användning under sådana förhållanden, att arbetarskyddslagen icke är tillämplig därå, äger ej yrkesinspektionen — och ej heller, såvitt

anstalten kan finna, något annat samhällets organ — någon möjlighet att ingripa till rättelse härav.

Denna bristande möjlighet att beivra underlåtenhet att efterleva stadgandet har också utnyttjats av tillverkare och säljare av maskiner och redskap på sådant sätt, att maskinen eller redskapet saluförts i två utföranden, det ena motsvarande yrkesinspektionens fordringar i skyddshänseende, det andra icke. Så har en tillverkare av hydroforer fört i marknaden en typ, som i fråga om utförandet godkänts av yrkesinspektionen, och en annan typ, som icke kunnat godkännas. Beträffande sistnämnda typ har han å ett tryckt katalogblad meddelat följande: 'Gamla utförandet. Dessa hydroforer få icke användas å platser, där arbetsskyddslagen äger tillämpning.' Ett annat fall gäller en försäljare av en vedkapsåg, vilken levererar denna i tvenne utföranden i fråga om skyddsutrustningen, ett utförande som är godtagbart ur skyddssynpunkt och ett annat som måste anses mycket otillfredsställande. Det förstnämnda benämnes av försäljaren 'yrkesskydd', det senare 'vanligt skydd'. Härom meddelar försäljaren i ett tryckt katalogblad: 'Yrkesskydd är sådant som yrkesinspektionen fordrar, där anställd personal arbetar. Detta inbegriper utökat skydd runt omkring klingan, se bild 2, samt skydd omkring spindeln och remskivan och dessutom en spak som fasthåller veden. Vanligt skydd inbegriper skydd vid klingan som bild 1 visar. Detta är tillräckligt vid mindre vedgårdar, lantbruk etc. där egen arbetskraft användes.'

Att sådana förhållanden kunna uppstå, som här skildrats, måste anses högst otillfredsställande. Särskilt måste det te sig så för alla tillverkare och försäljare, som lojalt ställa sig gällande stadgande till efterrättelse, varom också den av Sveriges standardiseringskommission gjorda framställningen vittnar.

Det framstår därför som ett angeläget önskemål att söka skapa möjlighet för att på ett effektivt sätt genomföra ifrågavarande stadgandes tillämpning. Efter närmare övervägande av denna fråga har anstalten för sin del funnit, att den lämpligen skulle kunna lösas genom att ett förfarande motsvarande det, som enligt 38 § 1 mom. kommer till användning gentemot tredskande arbetsgivare, tillämpades i fråga om tillverkare och försäljare av maskiner eller redskap. En tillverkare eller försäljare av viss maskin eller visst redskap borde sålunda, sedan han blivit i saken hörd, kunna förbjudas att efter utsatt skälig tid försälja föremålet i fråga utan att det vore försett med föreskrivna skyddsanordningar eller eljest erbjöde betryggande säkerhet mot olycksfall. Sådant förbud skulle få meddelas allenast av yrkesinspektionens chefsmyndighet, som därvid skulle hava att i detalj angiva vilka åtgärder som erfordrades för att föremålet skulle kunna godkännas ur skyddssynpunkt. Vore synnerlig fara för handen borde chefsmyndigheten äga meddela dylikt förbud att träda i kraft omedelbart och gälla tills vidare, intill dess annorlunda förordnades. Underlåtenhet att ställa sig meddelat förbud till efterrättelse skulle medföra straffansvar.

I samband med införandet av detta förfarande borde stadgandet erhålla en mera allmän avfattning, så att det komme att avse tekniska anordningar över huvud taget och detta vare sig den med anordningens användande förbundna faran innebure risk för uppkomsten av olycksfall eller ohälsa. I anslutning till nuvarande lydelsen skulle stadgandet i detta syfte förslagsvis kunna givas följande avfattning:

Tillverkare och försäljare av maskiner, redskap eller andra tekniska an-

ordningar äro pliktiga tillse, att dessa vid leverans äro försedda med nödiga skyddsanordningar och även i övrigt erbjuda betryggande säkerhet mot olycksfall och ohälsa.»

Riksförsäkringsanstalten erinrar härefter om att anstalten på sin tid (i utlåtande över 1937 års arbetarskyddskommittés förslag till effektivisering av yrkesinspektionen) föreslog, att för handhavande på arbetarskyddsbyrå av ärenden rörande tillämpningen av 6 a § inrättades en särskild överingenjörsbefattning. För att innehavaren av denna befattning skulle kunna handlägga honom tillkommande uppgifter på ett tillräckligt auktoritativt sätt, borde av honom krävas minst samma kompetens som erfordrades av person, som kunde föreslås till yrkesinspektör. I propositionen (nr 231) till 1938 års riksdag angående yrkesinspektionens organisation upptogs emellertid ej riksförsäkringsanstaltens förslag rörande denna befattning.

Anstalten framhåller, att de numera vunna erfarenheterna bekräftat rikstigheten av anstaltens uppfattning, att en särskild befattning krävdes för ifrågavarande ändamål. Främjandet av tillämpningen av det praktiskt betydelsefulla stadgandet i 6 a § arbetarskyddslagen hade omöjlig kunnat medhinnas i erforderlig omfattning på grund av andra nödvändiga arbetsuppgifter. Om förslaget att förknippa nämnda stadgande med ett av chefsmyndigheten omhänderhaft förbudsförfarande skulle förverkligas, komme byråns arbetsbörda att ytterligare ökas. Det redan nu föreliggande behovet av en särskild befattningshavare för omhänderhavandet i första hand av de med stadgandets effektiva tillämpning förenade praktiskt-tekniska uppgifterna bleve då än mera framträdande. Men det stode numera klart för anstalten, att en dylik befattningshavare, som tillika skulle vara självständig föredragande i sina ärenden, icke kunde ensam på ett tillfredsställande sätt fullgöra de honom åvilande arbetsuppgifterna, utan borde han erhålla biträde av en tekniskt väl kvalificerad tjänsteman i byråingenjörs ställning. Denne skulle ha att granska förslag till tekniskt mindre invecklade konstruktioner och skyddsanordningar samt själv utarbeta förslag till dylika. Vidare skulle han ha att i enlighet med lämnade anvisningar biträda med granskning eller uppgörande av förslag till mera omfattande eller komplicerade konstruktioner och skyddsanordningar, utarbetande av beskrivningar över sådana, införskaffande av uppgifter av skilda slag i samband härmed m. m. Ytterligare borde, för utförande av nödigt skrivarbete och andra enklare göromål, ett särskilt skrivbiträde stå till förfogande för dessa befattningshavare.

Anstalten föreslog, att de båda tekniska befattningshavarna, av vilka den högre, alternativt benämnd maskininspektör, borde placeras i lägst 28:e och den lägre i 21:a lönegraden, skulle uppföras på ordinarie stat, medan skrivbiträdesbefattningen tills vidare kunde föras på extra ordinarie stat.

Riksförsäkringsanstaltens ifrågavarande framställning föranledde ej något förslag från Kungl. Maj:ts sida till 1942 års riksdag. Något förslag i

ämnet synes ej heller vara att förvänta till innevarande års riksdag. Med anledning härav ha vi ansett oss böra bringa denna fråga under riksdagens prövning.

På senare år har ett allt starkare intresse gjort sig gällande för effektivisering av arbetarskyddet i olika hänseenden. De stora sammanslutningarna bland de båda närmast berörda parterna, arbetsgivare och arbetare, ha härvid särskilt ådagalagt en framträdande aktivitet. Erinras må här sålunda om att den av Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen gemensamt tillsatta Arbetsmarknadskommittén upptagit frågan om arbetarskyddets förbättrande på sitt program och genom en särskild kommitté låtit utarbета ett betänkande med förslag till reglering av den s. k. lokala säkerhetstjänsten och andra åtgärder för främjande av ökad säkerhet och sundhet på arbetsplatserna. Detta förslag har godkänts av huvudorganisationerna och resulterat i en överenskommelse i april 1942 om allmänna regler för den lokala säkerhetstjänstens organisation. Sedermera ha nämnda organisationer beslutat tillsätta en central instans, benämnd arbetarskyddsnämnden, med uppdrag att verka för effektivisering av säkerhetstjänsten och arbetarskyddet över huvud.

Det värdefulla arbete, som sålunda utförts och utföres av arbetsmarknadens parter och andra intresserade, måste emellertid med hänsyn till arbetarskyddets stora betydelse ur samhällets synpunkt i mån av behov kompletteras och stödjas genom åtgärder från statens sida. En sådan högst angelägen åtgärd anse vi vara ett genomförande snarast möjligt av det av riksförsäkringsanstalten framlagda förslaget om ändring av stadgandet i 6 a § arbetarskyddslagen jämte effektivisering av dess tillämpning genom införande av ett tvångsförfarande gentemot tillverkare och försäljare av tekniska anordningar av olika slag samt vidtagandet av en förstärkning av arbetarskyddsbyråns arbetskrafter.

Det torde näppeligen kunna råda tvivel om att en effektiv tillämpning av förevarande stadgande skulle medföra ett omfattande och maktpåliggande arbete för arbetarskyddsbyrån och helt kräva den förstärkning av dess arbetskrafter, som riksförsäkringsanstalten föreslagit. Om emellertid — trots den rationalisering i verklig mening av arbetarskyddet på ett viktigt område, som de här omhandlade åtgärderna innebära — de nuvarande tidsförhållandena anses icke medgiva ett fullt genomförande av den av anstalten påkallade förstärkningen, synes det vara försvarligt, om man för vinnande av en förstärkning snarast möjligt tills vidare skulle nöja sig med att inrätta endast den ledande befattningen (maskininspektörsbefattningen). Härmed skulle dock den viktigaste delen i den åsyftade organisationen tillskapas och en utbyggnad kunna göras, när bättre tider inträda. Ett ofrånkomligt krav måste likväl anses vara, att maskininspektörsbefattningen omedelbart uppföres på ordinarie stat, så att möjlighet beredes att för uppgiften kunna förvärva en erfaren och därför lämplig yrkesinspektör.

Under åberopande av vad sålunda anförts få vi hemställa,
att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla
om förslag, såvitt möjligt redan till innevarande års riksdag,
om ändring av arbetarskyddslagen och förstärkning av
arbetskrafterna på riksförsäkringsanstaltens arbetarskyddsbyrå
i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som
framlagts i anstaltens ovan omförmälda framställning
den 31 oktober 1941.

Stockholm i januari 1943.

Ivar Jansson,
Kalix.

Olof Nilsson,
Göteborg.

Erik Severin.

Göran Petterson
i Degerfors.

Sven Lundgren.

Henry Allard.

John Lundberg.

Lars V. Lindén.

Ebon Andersson,
Malmö.
